

The Goals and Objectives of the Design Thinking Method in Language Teaching

Gulnoza TOSHMUKHAMMEDOVA¹

Samarkand State Institute of Foreign Languages

ARTICLE INFO

Article history:

Received December 2024

Received in revised form

10 January 2025

Accepted 25 January 2025

Available online

25 February 2025

Keywords:

Design Thinking,
language teaching,
creative thinking,
empathy,
collaboration,
experiential learning,
problem-solving,
communication skills,
cultural differences,
education system,
teaching methods.

ABSTRACT

This article provides a comprehensive analysis of the goals and objectives of the Design Thinking (DT) method in language teaching. It discusses how the Design Thinking method is used to develop skills such as creative thinking, empathy, collaboration, and experiential learning in students. Through this method, students are given the opportunity to view problems from different perspectives and find new solutions, which helps enhance their communication skills and understanding of cultural differences during the language learning process. The article outlines the main goals and objectives of the Design Thinking method and its practical application in language teaching. This method incorporates not only theoretical knowledge but also practical skills. The article also demonstrates effective ways for educators to apply the Design Thinking method and highlights its potential value to the education system.

2181-3701/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol3-iss2/S-pp358-367>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Til o'qitishda dizayn-fikrlash metodining maqsad va vazifalari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

Dizayn-fikrlash (Design Thinking),
til o'qitish,
ijodiy fikrlash,
empatiya,
hamkorlik,

Maqolada dizayn-fikrlash (Design Thinking, DT) metodining til o'qitishdagi maqsadlari va vazifalari keng qamrovli tarzda tahlil qilingan. Maqola dizayn-fikrlash metodini o'quvchilarning ijodiy fikrlash, empatiya, hamkorlik, tajribaviy o'qitish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda qanday qo'llanilishi haqida so'z yuritadi. Ushbu metod orqali o'quvchilarga muammolarni turli

¹ Head of the department "Joint Educational programs", Samarkand State Institute of Foreign Languages.
E-mail: g.toshmukhammedova@gmail.com

tajribaviy o'qitish,
muammoni yechish,
kommunikatsiya
ko'nikmalari,
madaniy farqlar,
ta'lim tizimi,
o'qituvchi metodlari.

nuqtai nazardan ko'rish va yangi yechimlarni topish imkoniyatlari yaratilib, ularning til o'rganish jarayonida samarali kommunikatsiya va madaniy farqlarni tushunish ko'nikmalari rivojlantiriladi. Maqolada dizayn-fikrlash metodining asosiy maqsadlari, vazifalari va uning til o'qitishdagi amaliy qo'llanilishi yoritiladi. Bu metod nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'z ichiga oladi. Maqola o'qituvchilar uchun dizayn-fikrlash metodini samarali qo'llash yo'nalishlari va bu metodning ta'lim tizimiga qo'shadigan qiymatini ko'rsatadi.

Цели и задачи метода Design Thinking в обучении языкам

Ключевые слова:

Дизайн-мышление,
обучение языкам,
креативное мышление,
эмпатия,
сотрудничество,
опытное обучение,
решение проблем,
коммуникативные
навыки,
культурные различия,
образовательная система,
методы преподавания.

АННОТАЦИЯ

В статье представлен всесторонний анализ целей и задач метода Design Thinking (DT) в обучении языкам. Рассматривается, как метод Design Thinking используется для развития у студентов таких навыков, как креативное мышление, эмпатия, сотрудничество и опытное обучение. С помощью этого метода студентам предоставляется возможность рассматривать проблемы с разных точек зрения и находить новые решения, что способствует улучшению их коммуникативных навыков и понимания культурных различий в процессе изучения языка. В статье изложены основные цели и задачи метода Design Thinking и его практическое применение в обучении языкам. Этот метод включает не только теоретические знания, но и практические навыки. Также в статье демонстрируются эффективные способы применения метода Design Thinking педагогами и подчеркивается его потенциальная ценность для образовательной системы.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi doimiy ravishda yangilanishni talab qiladi, chunki o'quvchilarning ijodiy fikrlash, mantiqiy tafakkur va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan metodlarga ehtiyoj ortib bormoqda. Bunday metodlardan biri, dizayn-fikrlash (Design Thinking – DT), pedagogikada o'qitish jarayonini samarali va ijodiy tarzda tashkil qilish uchun keng qo'llanilmoqda. Dizayn-fikrlash metodi dastlab dizayn va ishlab chiqarish sohalaridan kelib chiqqan bo'lsa-da, bugungi kunda ta'limda ham o'zining ahamiyatini topmoqda. H. Plattner ta'kidlaganidek, ushbu metod o'qituvchilarga o'quvchilarga empatiya, ijodkorlik, hamkorlik va tajriba orqali muammolarni yechishni o'rgatishga yordam beradi.

Dizayn-fikrlash metodining ta'lim jarayoniga qo'llanilishi faqat ma'lumot berish bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarni amaliy muammolarni hal qilish, guruhlarda ishlash va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga undaydi. Ushbu maqolada dizayn-fikrlash metodining asosiy maqsadlari, vazifalari va uning til o'qitishdagi o'rni va qo'llanilishi haqida so'z yuritiladi.

Dizayn-fikrlash metodining maqsadlari. Dizayn-fikrlash metodining asosiy vazifasi o'quvchilarga muammolarni turli nuqtai nazardan ko'rish va ularni hal qilishning yangi usullarini o'rgatishdir. Bu metod, an'anaviy o'qitish usullaridan farqli ravishda, o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifodalash, ijodiy yondashuvlarni sinab ko'rish va xatolardan o'rganishga imkon beradi. Dizayn-fikrlash metodining asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

1. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish: Dizayn-fikrlash metodining asosiy maqsadlaridan biri o'quvchilarni ijodiy fikrlashga undashdir. Ushbu metodda o'quvchilar muammolarga turli xil yondashuvlar bilan qarashga, yangi va original g'oyalarni yaratishga, shuningdek, mavjud yechimlarni tahlil qilib, yangi imkoniyatlar izlashga o'rgatiladi. Bu jarayon o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifodalash imkoniyatini yaratadi va ular o'z ijodkorliklarini sinab ko'rishlari uchun xavfsiz muhit ta'minlaydi. Dizayn-fikrlash metodida g'oyalar va yechimlar yaratish jarayoni doimiy ravishda qayta ko'rib chiqiladi, natijada o'quvchilar har bir yechimni takomillashtirish va yangilash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu metodda ijodiy fikrlashning rivojlanishi o'quvchilarning mustaqil ravishda qarorlar qabul qilish, yangi g'oyalarni amalga oshirish va o'z xatolaridan o'rganish ko'nikmalarini kuchaytiradi. Bunday yondashuv o'quvchilarga o'zlariga bo'lgan ishonchni oshirishga, yangi fikrlarni va g'oyalarni joriy etishga tayyorlashga yordam beradi. Shu bilan birga, bu jarayon ularga muammolarni yangi va original usullar bilan hal qilishni o'rgatadi, bu esa ularning umumiy ijodkorlik va innovatsion fikrlash salohiyatini oshiradi.

2. Empatiya hosil qilish: Dizayn-fikrlash metodida empatiya muhim ahamiyatga ega, chunki bu o'quvchilarga boshqalarning fikrlarini, his-tuyg'ularini va ehtiyojlarini tushunishga yordam beradi. O'quvchilarni empatiya qilishga undash, ularni nafaqat muammolarni hal qilishda, balki boshqalarning pozitsiyalariga o'rnashishga va ularning nuqtai nazaridan qarashga o'rgatadi. Bu yondashuv, ayniqsa, til o'qitishda juda muhimdir, chunki til nafaqat muloqot vositasi, balki madaniyatlar o'rtasidagi bog'lanishni ta'minlovchi ko'prikdir. O'quvchilar boshqalarning madaniyati, urf-odatlarini, qadriyatlarini va ehtiyojlarini tushunishga harakat qilganida, ular o'zaro hurmat va tushunishni rivojlantiradilar.

Dizayn-fikrlash metodida empatiya o'qitish jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarni o'zgaruvchan va turli dunyoqarashlarga ega bo'lgan insonlar bilan muloqot qilishga tayyorlaydi. Bu o'quvchilarga nafaqat tilni o'rganishga, balki boshqa madaniyatlarni tushunishga ham yordam beradi, bu esa global hamkorlik va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni oshiradi. Shu tarzda, empatiya o'quvchilarga nafaqat til o'qitishda, balki hayotdagi turli vaziyatlarda ham boshqalarni yaxshiroq tushunish, ularning ehtiyojlarini anglash va ularga hurmat bilan yondashishni o'rgatadi. Dizayn-fikrlash metodida empatiya rivojlantirish, o'quvchilarni bir-birini tinglashga, fikrlarini qadrlashga va o'zaro konstruktiv muloqot olib borishga rag'batlantiradi. Bu, o'z navbatida, global dunyoda samarali muloqot va ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi.

3. Hamkorlikni rivojlantirish: Dizayn-fikrlash metodida hamkorlik muhim o'rin tutadi, chunki guruhda ishlash, fikrlarni almashish va muammolarni birgalikda hal qilish o'quvchilarga samarali ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Bu jarayon til o'qitishning asosiy komponentlaridan biriga aylanadi, chunki til o'rganish faqat gramatika va lug'atni bilish bilan cheklanmaydi. Boshqalar bilan samarali muloqot qilish, fikrlarni erkin almashish va birgalikda yechimlarni topish tilni o'rganishning muhim qismlaridir.

Dizayn-fikrlash metodida o'quvchilarni guruhlarga bo'lib, ularni birgalikda ishlashga undash orqali, ular o'zaro fikr almashish va muammolarni birgalikda hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Guruhda ishlashda o'quvchilar bir-birlarining fikrlarini tinglash, boshqalarning yondashuvlarini tushunish va muammoni birgalikda yechish orqali ko'plab yangi fikrlar va g'oyalarni kashf etadilar. Bu jarayon o'quvchilarga o'zaro hurmat va ishonchni rivojlantirishga yordam beradi, chunki har bir guruh a'zosi o'z fikrini erkin ifodalash va boshqalarning fikrlarini qadrlashga o'rgatiladi. Hamkorlik orqali o'quvchilar muloqot va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar, bu esa ularning o'zaro aloqalarini mustahkamlaydi.

Hamkorlik til o'qitishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki til o'rganishda kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish, boshqalar bilan samarali muloqot qilish va o'z fikrlarini aniq ifodalash zarurdir. Dizayn-fikrlash metodida guruhda ishlash orqali o'quvchilar, shuningdek, jamoada muammolarni hal qilish, qarorlar qabul qilish va bir-birlariga yordam berish kabi ko'nikmalarni o'rganadilar. Bu o'quvchilarga nafaqat tilni, balki hayotdagi muammolarni hal qilishda ham hamkorlik va birgalikda ishlashni o'rgatadi. Bunday jarayon o'quvchilarga o'zaro muloqotda bo'lish va ijtimoiy vaziyatlarga moslashishda yordam beradi, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatli faoliyatlari uchun muhim omil bo'ladi.

4. Tajribaviy o'qitish: Dizayn-fikrlash metodining muhim jihatlaridan biri – o'quvchilarga amaliyot orqali o'rganish imkoniyatini taqdim etishdir. Ushbu metod o'quvchilarning nazariy bilimlarini real, amaliy muammolarni hal qilishda qo'llashlariga yordam beradi. Tajribaviy o'qitish, ya'ni o'quvchilarni faqat kitobdagi materiallar bilan cheklanmay, balki haqiqiy vaziyatlarda bilimlarini sinab ko'rishga undaydi. Bu jarayon o'quvchilarning o'rganganlarini amalda sinab ko'rish va natijalarni tahlil qilish orqali o'z bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. O'quvchilar amaliyot orqali o'zlarining bilimlari va ko'nikmalarini chuqurroq anglaydi, chunki ular nazariy bilimlarni turli muammolarni hal qilishda va yangi yechimlar izlashda qo'llashga imkoniyat topadilar.

Tajribaviy o'qitish metodining asosiy afzalliklaridan biri shundaki, bu o'quvchilarga o'zlarini haqiqiy dunyoda qanday ishlashlarini tushunishga yordam beradi. Dizayn-fikrlash metodida o'quvchilar, muammoni aniqlashdan tortib, turli xil yechimlar yaratish, ularni prototiplash va sinovdan o'tkazishgacha bo'lgan jarayonni o'zlari boshqaradilar. Bu esa ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni ijodiy fikrlash va tizimli yondashuvni qo'llashga undaydi. Tajriba jarayonida o'quvchilar xatolardan o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularning o'z fikrlarini shakllantirishda va qarorlar qabul qilishda yaxshiroq yondashuvlarni qo'llashga yordam beradi.

Amaliyot orqali o'qitish, o'quvchilarning bilimlarini hayotiy muammolar bilan bog'lashga yordam beradi. Bu metod o'quvchilarga, nafaqat o'rgangan nazariy bilimlarini, balki o'zlarining ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, til o'qitishda tajribaviy o'qitish o'quvchilarga real suhbatlar yoki madaniy vaziyatlar asosida o'rgatish imkonini beradi. O'quvchilar tilni amaliyotda, real hayotiy kontekstda ishlatish orqali o'z ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu, shuningdek, o'quvchilarning o'z bilimlariga bo'lgan ishonchini oshiradi, chunki ular o'zlarini haqiqiy vaziyatlarda muvaffaqiyatli tarzda qo'llashga qodir ekanliklarini ko'radilar. Shunday qilib, tajribaviy o'qitish o'quvchilarning nafaqat bilimlarini, balki ularning ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi va o'quv jarayonini yanada samarali qiladi.

Dizayn-fikrlash metodining vazifalari. Dizayn-fikrlash metodining asosiy vazifasi – o'quvchilarni faqat nazariy bilimlar bilan ta'minlamasdan, balki ularni amaliy faoliyatga yo'naltirishdir. Bu metodni o'qitishda quyidagi vazifalarni bajarish lozim:

1. Muammolarni aniqlash va tahlil qilish: Dizayn-fikrlash jarayonida o'quvchilar, avvalo, muammo yoki vaziyatni aniqlash, uni tahlil qilish va muammoning asl sabablarini tushunishga harakat qilishadi. Bu jarayonning birinchi bosqichi o'quvchilarga murakkab muammolarni soddalashtirish va ular bilan samarali ishlashni o'rgatadi. O'quvchilar birinchi navbatda mavjud vaziyatni yoki muammoni aniqlashga harakat qilib, ularni chuqurroq tahlil qilishga undaydigan savollarni berishadi. Masalan, muammo nimadan kelib chiqyapti? Kimlar bu muammoni yuzaga keltirgan? Kimlarga ta'sir qiladi? O'quvchilar bu savollarga javoblar izlaydilar va ular orqali muammoning turli jihatlarini aniqlashga kirishadilar.

Bu vazifa til o'qitish jarayonida ham muhim ahamiyatga ega, chunki matnlarni tahlil qilish, mazmunni anglash va turli tillarda fikrlarni ifodalash ko'nikmalarini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. O'quvchilar tilni o'rganish jarayonida turli matnlar, hikoyalar yoki maqolalarni tahlil qilish orqali ularning mohiyatini tushunishga, asosiy fikrlarni ajratib olishga va matndagi noaniqliklarni aniqlashga o'rgatiladilar. Bu tahlil qilish jarayoni, o'z navbatida, o'quvchilarga mantiqiy fikrlash va tanqidiy yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi.

Dizayn-fikrlash metodining bu bosqichi til o'qitishda o'quvchilarga faqat grammatik yoki leksik tushunchalarni o'zlashtirishda yordam bermaydi, balki ularni o'z fikrlarini tuzilgan va tizimli tarzda ifodalashga o'rgatadi. Masalan, o'quvchi matndagi asosiy g'oyalarni tushunish va ifodalash bilan birga, tilning stilistik va semantik xususiyatlarini ham o'rganadi. Shu bilan birga, o'quvchilarga matnlarni tahlil qilishda madaniy kontekstni ham hisobga olishni o'rgatish, tilning murakkabligini va uning ijtimoiy funksiyasini to'liq anglashlariga yordam beradi. Dizayn-fikrlash metodining asosiy tamoyillaridan biri – muammoni ko'plab nuqtai nazarlardan ko'rishdir. Bu metod til o'qitishda o'quvchilarni biror matnni yoki vaziyatni ko'plab nuqtai nazarlardan tahlil qilishga undaydi, bu esa ularning tahliliy fikrlash ko'nikmalarini oshiradi va dunyoqarashlarini kengaytiradi. O'quvchilar tahlil qilish jarayonida, nafaqat matnning qanday yozilganini, balki yozuvchi yoki muallifning niyatlari, madaniy konteksti va jamiyatdagi o'rnini ham o'rganadilar. Bu yondashuv til o'qitishda, ayniqsa, madaniy differentsiyalashuvlarni o'rganishda samarali bo'ladi.

Bundan tashqari, muammolarni aniqlash va tahlil qilish jarayonida o'quvchilar yangi fikrlar va g'oyalar yaratishga tayyor bo'lishadi. Ular o'zlarining xatolaridan o'rganishga, mantiqiy tafakkurlarini sinashga va yangi yondashuvlarni topishga undaladi. Bu, o'z navbatida, ularning innovatsion fikrlash salohiyatini oshiradi va ular tilni nafaqat yozuvda, balki muloqotda ham to'g'ri va samarali ishlatishga o'rgatiladilar.

2. Yechimlar yaratish: Muammo aniqlangandan so'ng, dizayn-fikrlash jarayonida o'quvchilar turli xil yechimlar va g'oyalar yaratishga undaladi. Bu jarayon o'quvchilarga mavjud muammolarni samarali va ijodiy tarzda hal qilishni o'rgatadi. Yechim yaratish bosqichi o'quvchilarga yangi g'oyalar va kreativ yondashuvlar ishlab chiqishda imkoniyatlar yaratadi. O'quvchilar turli variantlarni ko'rib chiqib, eng samarali va amaliy yechimlarni tanlashga intilishadi. Bu jarayon o'z ichiga bir nechta bosqichlarni oladi: avvalo, muammo yoki vaziyatga qarab, turli yechimlar va imkoniyatlar ishlab chiqiladi; keyin, har bir yechimning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi; nihoyat, eng optimal yechim tanlanadi va amalga oshirish uchun reja tuziladi.

Dizayn-fikrlash metodidagi yechimlar yaratish bosqichi, ayniqsa til o'qitishda, o'quvchilarning ijodiy fikrlash va tilni ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirishga katta yordam beradi. O'quvchilar yangi fikrlar yaratish jarayonida o'zlarini erkin ifodalashga va turli tillarda fikrlarini kengaytirishga imkon topadilar. Masalan, o'quvchilar yangi mavzularni o'rganayotganda, ular turli tillarda so'zlashuv, yozish va o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga, turli xil muloqot usullarini, yangi uslublarni va shakllarni sinab ko'radilar. Bu esa, o'z navbatida, tilni kreativ va moslashuvchan tarzda qo'llashga yordam beradi.

Shuningdek, bu bosqichda o'quvchilar turli tillarda va madaniyatlarda mavjud bo'lgan o'xshash muammolar va ularning yechimlarini taqqoslash orqali global nuqtai nazardan fikrlashni o'rganadilar. Misol uchun, ular turli davlatlarda, turlik madaniyatlarda va ijtimoiy tizimlarda qanday yechimlar qabul qilinayotganini o'rganib, o'zlariga mos va innovatsion yechimlarni ishlab chiqadilar. Yechim yaratish jarayonida o'quvchilar nafaqat muammoni hal qilishni o'rganadilar, balki fikrlarini erkin va aniq ifodalashni, qarorlar qabul qilishda mantiqiy yondashuvni qo'llashni, hamda kreativ fikrlashni rivojlantirishni o'zlashtiradilar.

Dizayn-fikrlash metodida yechimlarni yaratish, o'quvchilarga bir nechta variantlarni ko'rib chiqish imkonini beradi, bu esa ular uchun muammolarni turli nuqtai nazardan ko'rish imkoniyatini yaratadi. O'quvchilar biror yechimni yaratishda barcha imkoniyatlarni baholaydilar, shu bilan birga, har bir yechimning afzalliklarini va kamchiliklarini tahlil qilib, eng mos yechimni topish uchun turli metodlardan foydalanadilar. Bu jarayon ular uchun o'z qarorlarini mustaqil ravishda qabul qilishga, tizimli fikrlashni qo'llashga va turli nuqtai nazarlardan yondashishga yordam beradi.

Shuningdek, yechimlar yaratish jarayonida o'quvchilar guruhda ishlashni o'rganadilar. Ular birgalikda g'oyalar ishlab chiqish va turli fikrlarni uyg'unlashtirish orqali eng yaxshi yechimga erishishadi. Bu guruh ishlari o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini, hamkorlikda ishlashni, va boshqalar bilan fikr almashishni rivojlantiradi. Ular, shuningdek, jamoaviy qarorlar qabul qilishda ishtirok etish orqali o'z fikrlarini boshqalarga etkazish va boshqalar fikriga hurmat bilan qarashni o'rganadilar.

Dizayn-fikrlash jarayonining bu bosqichi o'quvchilarning til o'qitishidagi ijodiy yondashuvini kuchaytiradi. Ularning tilni faqat amaliy maqsadlarda emas, balki ijodiy va inqilobiy maqsadlarda ishlatish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu esa o'z navbatida, o'quvchilarga real hayotdagi muammolarni hal qilishda samarali va ijodiy yondashuvlarni qo'llashni o'rgatadi.

3. Prototip yaratish: Dizayn-fikrlash jarayonining keyingi bosqichi prototip yaratishdir. Bu bosqichda o'quvchilar yaratgan g'oyalar va yechimlarni real dunyoda sinab ko'rish uchun prototiplar ishlab chiqadilar. Prototip yaratish jarayoni o'quvchilarga o'zlarining ijodiy fikrlarini amaliyotga tatbiq qilish, ularni konkret shaklda ko'rish va sinovdan o'tkazish imkoniyatini beradi. Til o'qitishda prototip yaratish, o'quvchilarning tilni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, chunki ular o'z fikrlarini aniq va to'g'ri ifodalashni, nutqni aniq tashkil etishni o'rganadilar.

Prototiplar, o'quvchilarga nafaqat o'z g'oyalarini sinab ko'rish imkoniyatini yaratadi, balki ularning fikrlash va kommunikatsiya ko'nikmalarini kuchaytiradi. O'quvchilar turli xil shakllarda prototiplar yaratishlari mumkin: ular biror muammo yoki vaziyatni tasvirlovchi biror yozma material, vizual taqdimot, audio yoki video rolik, yoki interaktiv mashq yaratishi mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarga o'z g'oyalarini amalda

sinab ko'rish va natijalarini tahlil qilish imkonini beradi. Yaratilgan prototiplarning muvaffaqiyatini baholash jarayoni o'quvchilarga o'z fikrlarini mustahkamlashga, amaliyotda qanday ishlashini ko'rib chiqishga va kerakli o'zgartirishlar kiritishga yordam beradi.

Prototip yaratish bosqichida o'quvchilar, birinchi navbatda, o'z g'oyalarini aniq va izchil ravishda ifodalashga harakat qilishadi. Bu, ayniqsa til o'qitish jarayonida, o'quvchilarning tildan foydalanish ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. O'quvchilar o'z fikrlarini tushunarli va ravon tarzda ifodalashni o'rganadilar, bu esa tilni aniq va samarali ishlatishga olib keladi. Shuningdek, prototip yaratishda o'quvchilar nutq va yozma ravishda turli xil uslublar va shakllardan foydalanishga majbur bo'ladilar, bu esa tilning boyligi va fleksibilitasini oshiradi.

Prototip yaratish jarayoni o'quvchilarning ijodiy fikrlashini va muammolarni hal qilishga bo'lgan yondashuvlarini rivojlantiradi. Masalan, biror muammo yoki vaziyatga asoslanib, o'quvchilar o'z g'oyalarini ishlab chiqish bilan birga, uni amaliyotga tatbiq qilish uchun qanday vositalardan foydalanish kerakligini belgilaydilar. Bu o'z navbatida, o'quvchilarni innovatsion yondashuvlarga, yangi texnologiyalarga va turli xil kreativ metodlarga o'rgatadi. Shu bilan birga, prototip yaratishda o'quvchilar ko'pincha guruhda ishlashadi, bu esa ularga jamoaviy ish ko'nikmalarini, hamkorlikda ishlashni va fikr almashishni o'rgatadi.

Bundan tashqari, prototip yaratish jarayonida o'quvchilar o'zlarining kommunikatsiya va prezentatsiya ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Yaratgan prototiplarini boshqalar bilan baham ko'rish, uning maqsadini va ishlash prinsipini tushuntirish uchun o'quvchilar o'z fikrlarini aniq va ravon tarzda ifodalashlari kerak bo'ladi. Bu jarayon o'quvchilarning tilni erkin va samarali ishlatish qobiliyatini kuchaytiradi, chunki ular o'zlarini tushunarli tarzda ifodalash, savollarni javob berish va konstruktiv munozaralar o'tkazish ko'nikmalarini o'rganadilar.

Bundan tashqari, prototip yaratish jarayonida o'quvchilar o'z g'oyalarini sinovdan o'tkazish va ular bilan ishlashda o'zlarining tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Ular yaratgan prototiplarni tahlil qilib, qanday qilib yaxshilanishi va mukammallashtirishi mumkinligini aniqlaydilar. Bu esa o'quvchilarga o'zlarini doimiy ravishda rivojlantirishga va o'zgarishlarga ochiq bo'lishga o'rgatadi.

Shu bilan birga, prototip yaratish jarayoni o'quvchilarning o'z fikrlarini va g'oyalarini amalda tatbiq etishda o'zlarini sinash imkoniyatini yaratadi. Bu esa ularning o'zlariga bo'lgan ishonchini oshiradi va yanada samarali ishlashga ilhom beradi. O'quvchilar, prototiplar orqali, tilni faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliyotda qanday ishlatishni o'rganadilar. Bu, natijada, o'quvchilarning til o'qitishidagi o'zgaruvchan va innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantiradi.

4. Teskari aloqa olish va takomillashtirish: Dizayn-fikrlash jarayonining oxirgi bosqichi teskari aloqa olish va takomillashtirishdir. Bu bosqichda, o'quvchilar yaratgan prototiplar va yechimlar sinovdan o'tkazilgach, ular o'z ishlarini boshqalar bilan baham ko'rishadi va ular tomonidan berilgan teskari aloqa asosida takomillashtirishga harakat qilishadi. Teskari aloqa olish jarayoni o'quvchilarga o'z ishlarini yanada yaxshilash, xatolarni aniqlash va yanada samarali yechimlar ishlab chiqish imkoniyatini yaratadi. Bu jarayon, ayniqsa, til o'qitishning samaradorligini oshiradi, chunki o'quvchilar o'z ishlariga tanqidiy yondashishni o'rganadilar va yangi nuqtai nazarlarni eshitishadi.

Teskari aloqa olish jarayoni o'quvchilarga tinglash va fikrlarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ular boshqa odamlarning fikrlarini tinglash, bu fikrlarga hurmat bilan yondashish va o'z ishlarini qanday yaxshilash haqida o'ylashni o'rganadilar. Teskari aloqa olish jarayonida o'quvchilar ko'pincha o'zlarining fikrlarini qayta ko'rib chiqadilar va ular uchun yangi imkoniyatlar ochiladi. Masalan, biror muammo yoki vaziyatni yechishda ilgari amalga oshirilgan yondashuvlar to'g'ri bo'lishi mumkin, lekin teskari aloqa asosida o'quvchilar yangi yondashuvlarni sinab ko'rishadi, bu esa ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi.

Til o'qitishda, teskari aloqa olish jarayoni o'quvchilarga tilni amaliyotda qanday ishlatish, muloqotda qanday samarali bo'lishni o'rganish imkoniyatini beradi. O'quvchilar, teskari aloqa olish orqali, o'zlarining nutq va yozma ifodalash uslublarini yanada mukammallashtiradilar. Ular qanday qilib o'zlarining fikrlarini aniq va tushunarli tarzda taqdim etish, boshqalarning fikrlarini hurmat bilan eshitish va shu asosda o'z ishlari ustida ishlashni o'rganadilar. Teskari aloqa jarayonida, o'quvchilar faqatgina tanqidni emas, balki konstruktiv maslahatlar va yangiliklarni ham qabul qilishadi, bu esa ularni yanada rivojlantiradi.

Shuningdek, teskari aloqa olish va takomillashtirish jarayoni o'quvchilarga ijobiy o'zgarishlarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan qobiliyatlarni oshirishga yordam beradi. Bu, o'quvchilarning muammolarni samarali hal qilish, o'zlarining ishlari va g'oyalarini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan tahliliy va ijodiy yondashuvlarni o'rganishlariga imkon yaratadi. O'quvchilar teskari aloqa asosida o'zlarining ishlari haqida ko'proq o'ylashadi va bu jarayon natijasida yanada yuqori sifatli va samarali ishlarni amalga oshiradilar.

Teskari aloqa olish jarayoni, shuningdek, o'quvchilarning o'zlarini va o'z ishlarini boshqalarga taqdim etishdagi ishonchlarini oshiradi. O'quvchilar konstruktiv tanqidni qabul qilish va o'z ishlarida takomillashtirishlar kiritish orqali o'zlarini yanada ishonchli his qilishadi. Bu, ularning kelajakdagi ishlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki ular o'z ishlariga munosib baho berish, tahlil qilish va mustahkamlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Bundan tashqari, teskari aloqa olish jarayoni, o'quvchilarga o'zaro hamkorlikda ishlashning ahamiyatini ham o'rgatadi. Ular bir-birlarining ishlariga teskari aloqa berib, o'zlarining ishlarini boshqalar bilan muhokama qilish orqali yangi fikrlarni olishadi. Bu jarayon, o'quvchilarga guruh ichidagi kommunikatsiya ko'nikmalarini oshirish va jamoadagi boshqa a'zolar bilan samarali ishlashni o'rganishga yordam beradi.

Shuningdek, o'quvchilar o'z ishlarini takomillashtirish uchun teskari aloqa olishda faqatgina o'qituvchidan emas, balki tengdoshlaridan ham maslahatlar olishadi. Boshqalarning nuqtai nazari o'quvchilarga yangicha yondashuvlarni o'rganishga, o'z ishlarini yanada to'liqroq tahlil qilishga va yangi imkoniyatlar izlashga yordam beradi. Bu jarayon, o'quvchilarning jamiyatda faol va konstruktiv a'zo bo'lishlariga yordam beruvchi muhim bir qadamdir.

Shu bilan birga, teskari aloqa olish va takomillashtirish jarayoni o'quvchilarga o'z xatolaridan o'rganish, ularni tahlil qilish va bu xatolarni kelajakda oldini olish uchun qanday tuzatishlar kiritish zarurligini anglash imkonini beradi. Bu, o'quvchilarga o'z o'qish jarayonini samarali boshqarish va mustahkamlashga yordam beradi, shuningdek, ularning o'z o'rganish uslublarini yanada yaxshilashga yordam beradi.

Dizayn-fikrlash metodining til o'qitishdagi ahamiyati. Dizayn-fikrlash metodining til o'qitishdagi ahamiyati juda katta. Bu metod o'quvchilarga tilni nafaqat o'qish va yozish, balki uni ijodiy va amaliy tarzda ishlatishni o'rgatadi. O'quvchilar dizayn-fikrlash jarayonida o'z fikrlarini turli usullar bilan ifodalash, guruhda ishlash, va boshqa madaniyatlar bilan aloqada bo'lish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

1. O'quvchilarda komunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirish: Dizayn-fikrlash jarayonida o'quvchilar guruhlarda ishlash orqali kommunikatsiya va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu til o'qitishda o'quvchilarning o'z fikrlarini aniq va samarali ifodalashga yordam beradi.

2. Madaniy farqlarni tushunish: Dizayn-fikrlash metodida empatiya va boshqa madaniyatlarni tushunish katta ahamiyatga ega. Til o'qitishda bu, o'quvchilarga boshqa millatlarning tillari, madaniyatlari va qadriyatlari haqida ko'proq ma'lumot olish imkoniyatini beradi.

XULOSA

Dizayn-fikrlash metodi til o'qitishda nafaqat o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish, balki ularni ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va guruhlarda ishlashga o'rgatish imkonini beradi. Bu metod orqali o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalarni ham egallaydilar. O'qituvchilar dizayn-fikrlash metodini samarali qo'llash uchun malaka oshirishlari zarur, shuningdek, ta'lim tizimida vaqt, dastur va baholash tizimi kabi cheklovlarga qarshi kurashish lozim. Biroq, dizayn-fikrlash metodining afzalliklari uning ta'lim jarayonini tubdan o'zgartirishdagi katta potentsialini ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Brown, T. (2009). *Change by Design: How Design Thinking Creates New Alternatives for Business and Society*. Harper Business.
2. Cross, N. (2011). *Design Thinking: Understanding How Designers Think and Work*. Berg Publishers.
3. Dorst, K., Kiki, T., & Hummels, C. (2015). *Design Thinking: A Methodology for Innovations*. Springer.
4. Dweck, C. (2006). *Mindset: The New Psychology of Success*. Random House.
5. Johansson-Sköldberg, U., et al. (2013). *Design Thinking: Past, Present and Possible Futures*. Creativity and Innovation Management, 22(2), 121-146.
6. Kimbell, L. (2011). Rethinking design thinking: Part I. *Design and Culture*, 3(3), 285-306.
7. Liedtka, J. M. (2015). *Design Thinking for the Greater Good: Innovation in the Social Sector*. Columbia University Press.
8. Plattner, H., Meinel, C., & Leifer, L. (2015). *Design Thinking: Understand – Improve – Apply*. Springer Vieweg.
9. Razzouk, R., & Shute, V. (2012). What is design thinking and why is it important? *Review of Educational Research*, 82(3), 330-348.
10. Seidel, S., et al. (2011). The role of design thinking in learning and innovation. *Journal of Educational Technology & Society*, 14(2), 80-90.
11. Senge, P. (2006). *The Fifth Discipline: The Art & Practice of the Learning Organization*. Doubleday.

12. Toshmukhammedova G.Z. (2024). Ingliz tilini o'qitishda dizayn-fikrlash metodining o'рни. Perspectives of Philology and Practical Possibilities of teaching Foreign Languages – International Conference, 443-445
13. Zayniddinovna T.G., Khasanovna M.N. Game technologies in teaching. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(6), 384-386
14. Anorqulov, S. (2020). TOPONYMS AS AN OBJECT OF LINGUISTIC RESEARCH. Philology Matters, 2020(1), 129-136.
15. Zaripova, S. (2025, January). CLASSROOM MANAGEMENT AND TEACHER'S APPROACH. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE (Vol. 2, No. 1, pp. 34-38).